

Κώστας Τζαβέλας: Οι συντάξεις της ντροπής

Από σήμερα και κάθε Τετάρτη η εφημερίδα «Κόσμος» έχει την τιμή της δημοσίευσης ενός θεατρικού έργου που αναφέρεται σε μια σημαντική στιγμή της μεταναστευτικής ιστορίας των Ελλήνων στην Αυστραλία. Το έργο του Κώστα Τζαβέλα βασίζεται σε μια αληθινή ιστορία και είναι αφιερωμένο από τον συγγραφέα «σ' όλους τους άρρωστους, όλους τους φτωχούς, όλους τους αδύνατους που το κόλπο τους ταλαιπώρησε. Και σε όλους τους δυνατούς που είπαν όχι στο «Κόλπο». Είναι επίσης αφιερωμένο στον πατέρα του συγγραφέα με τα παρακάτω λόγια «Και... στον πατέρα μου Φώτη, τον αιώνιο φάρο της ζωής μου. Μια ταπεινή, μια ελάχιστη προσφορά. Κι... ένα συγγνώμη...». «Οι συντάξεις της ντροπής» εκδόθηκαν το 1993 σε βιβλίο με πρόλογο της Ερασμίας Γαλιατσάτου - Παπαγεωργίου. Ακολουθεί ο πρόλογος και είναι η πρώτη φορά που δημοσιεύεται σε εφημερίδα ή περιοδικό. Ευχαριστούμε θερμά τον συγγραφέα Κώστα Τζαβέλα για την ευγενική του χειρονομία προς τους αναγνώστες μας. Μετά την ολοκλήρωση της δημοσίευσης του θεατρικού έργου θα ακολουθήσει εκτενής συνέντευξη με τον συγγραφέα που θα μας μιλήσει για την περιπέτεια της συγγραφής του βιβλίου αλλά και θα μας μεταφέρει τις σημερινές του απόψεις για το γεγονός που συντάραξε τον ελληνισμό στο τέλος της δεκαετίας του '70.

Εισαγωγικό σημείωμα της Ερασμίας Γαλιατσάτου - Παπαγεωργίου

Το έργο του Κώστα Τζαβέλα «Οι Συντάξεις της ντροπής» ή το κόλπο ή η Ελληνική συνωμοσία, αν και ο ίδιος ο συγγραφέας το κατονομάζει «θεατρικό έργο σε Οκτώ πράξεις», είναι ωστόσο ένα «νέο είδος». Διότι μολονότι ο πυρήνας του είναι πράγματι η θεατρική παράσταση, ο συγγραφέας έχει ενσωματώσει σ' αυτό διάφορα κείμενα υπό μορφή προλόγου, εξωδιηγηματικής αφήγησης (συγκινητικό Παράδειγμα - Κορύφωση - Οι ψυχικές αντιδράσεις του Μιχάλη αμέσως μετά τη σύλληψή του), επιλόγου, καθώς επίσης και φωτοτυπίες του τότε ημερήσιου τύπου, στοιχεία τα οποία ανήκουν περισσότερο στην πεζογραφία, την ιστορία, καθώς και στη δημοσιογραφία, και όχι στο δράμα. Συνεπώς διαμέσου αυτής της «διεπιστημονικής» ή «διακειμενικής» τεχνικής μορφής που χαρακτηρίζει το έργο, ξεχωρίζοντας το από το παραδοσιακό θεατρικό είδος τέχνης, ο αναγνώστης διαβάζοντας τις «συντάξεις» δε χρειάζεται προς χάρη διαφώτισής του να προστρέξει στην πολιτική ιστορία της εποχής που διαδραματίζονται τα γεγονότα. Ούτε δύναται να διαμφισβητήσει ή να πάρει απλώς ως δεδομένο τη διαπίστωση του συγγραφέα στην αρχή του έργου: «Αυτή είναι μια αληθινή ιστορία.» Η πληροφόρηση και διαφώτιση μέσω αυτών των παρεμβάσεων είναι σαφής και πλήρης. Τα κείμενα μιλούν μόνα τους.

ευάλωτο, και πολλές φορές κυνικό,

Μιχάλη: «...αυτή η όμορφη χώρα του Whitlam μοιράζει... συντάξεις πονοκεφάλων, πνευματικών και ψυχολογικών θλίψεων, καταθλίψεων...», αντιπαραθέτει την άτρωτη συνείδηση του Τάκη.

Ο χαρακτήρας αυτός, σε αντίθεση με όλους τους άλλους, παρά τις αλλεπάλληλες διαψεύσεις των ονείρων του, παρά τις οικονομικές καταστροφές και προπάντων το τελευταίο, το τρομερό, της απόλυτης μοναξιάς εξαιτίας της διάλυση της οικογένειάς του και της απομάκρυνσης φίλων και συγγενών - όλα άμεσα ή έμμεσα αποτελέσματα και συνέπειες των συντάξεων παραμένει ακλόνητο και μέχρι το τέλος πιστεύει πως «τα δέντρα πεθαίνουν όρθια».

Κι ακόμα περισσότερο, δίχως καμία παρέκκλιση, και παρόλες τις αντιξοότητες, ο μεγάλος αυτός υποστηρικτής της Ζωής και του δικαίου, εξακολουθεί να πιστεύει πως «όσο υπάρχει ζωή υπάρχουν οράματα», και «καλύτερα να αθωωθούν δέκα ένοχοι παρά να δικαστεί ένας αθώος».

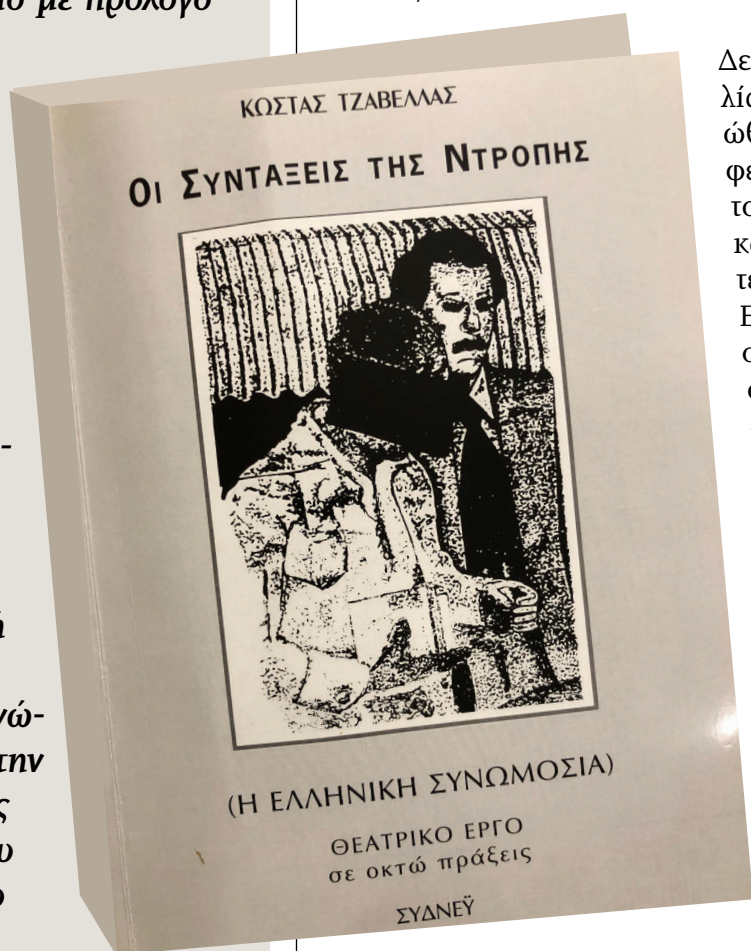
Και τα παιδιά, αυτά τα πραγματικά αθώα θύματα των δίκαια ή άδικο κατατρεγμένων «ενόχων» των συντάξεων; Ο συγγραφέας δε μας αφήνει να δούμε καθαρά τις αντιδράσεις τους, τον ψυχικό τραυματισμό τους. Αλλά ο Κώστας Τζαβέλλας, ως γνήσιος λογοτέχνης - εκτός από το γράμμα του Σπύρου στον πατέρα του - κι άσχετα με την υπερβολή της αισιοδοξίας του και τον ιδεαλισμό του - σπεύδει να γεφυρώσει έμμεσα το κενό μ' ένα τραγούδι που διευρύνει τον περιορισμένο πίνακα των «συντάξεων» και κάνει το άγχος του σημερινού ανθρώπου γενικά και το βουβό δράμα που παίζεται μέσα στο οικογενειακό χώρο ιδιαίτερα, συλλογικό, πανανθρώπινο:

Γιατί πατέρα, Γιατί πατέρα;
δεν έχεις ύπνο και ξαγρυπνάς
και κάθε βράδυ με τη μητέρα
μιλάτε ώρα κρυφά απ' εμάς;

Γιατί παιδί μου η ζωή
δεν είναι όπως νομίζεις
σε κάνει πάντα να πονάς
να κλαις και να δακρύζεις.

Είναι αυθαίρετο πράγμα να ζητά κανείς από τον συγγραφέα να γράψει κάτι που δεν είχε υπόψη του.

Εντούτοις αναλογίζομαι το κέρδος των Ελληνικών γραμμάτων στην Αυστραλία, αν ο Κώστας Τζαβέλλας, με το δημιουργικό ταλέντο που τον διακρίνει, και την κοινωνική συνείδηση, καθώς και την πολιτική διείσδυση που τον συνιστά, έγραφε τούτη την περιπέτεια του Ελληνισμού σε μορφή μυθιστορήματος. Ίσως τότε θα είχαμε αξιόλογες αισθητικές σελίδες - αν και αναμφισβήτητα υπάρχουν και στο θεατρικό έργο, ιδιαίτερα στους διαλόγους - αντανάκλαστικοί της πραγματικότητας που θα θύμιζαν τους «Αθλίους» του Ουγκώ ή το «Εγκλημα και τιμωρία» του Ντοστογιέφσκου, συνδυασμένες με το σύγχρονο δράμα του ανθρώπου.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τα κίνητρα που ώθησαν τον συγγραφέα στη δημιουργία του έργου του είναι η καταδίκη και η σπλίτευση ολόκληρου του Ελληνισμού της Αυστραλίας. Εξού και ο θεματικός τίτλος «Greek conspiracy» που χρησιμοποιήθηκε από όλα τα μέσα μαζικής ενημέρωσης τότε - αυτό το «μεγάλο σκανδαλοθηρικό θεριό» όπως συλλογικά τα αποκαλεί ο συγγραφέας εξυπηρετώντας, προμελετημένα ή όχι αδιάφορο, συμφεροντολογικές κομματικές και γενικά πολιτικές σκοπι-

μότητες της εποχής. Αυτό το συμπέρασμα δεν βγαίνει από την υφή του έργου και τα προσκομισμένα δημοσιογραφικά ντοκουμέντα, καθώς και τις αναφορές στους λόγους των επισήμων;

Γι' αυτούς τους λόγους, για να καταδείξει το «Κόλπο» - το ειδικό των Ελλήνων η το ευρύτερο των πολιτικών; - και ιδιαίτερα το άδικο της γενίκευσης - συνέπεια ρατσισμού - καθώς επίσης και να διασώσει το ήθος του Ελληνισμού, ο συγγραφέας, δίπλα στον αμοραλιστή χαρακτήρα, τον Βασίλη: «Σήμερα, φίλε μου (στην Αυστραλία!) μόνο τα κορόιδα και τα ρολόγια δουλεύουν», δίπλα στον φοβερά αφελή*